

Oversigt over Rigsarkivets nyere arkivalier, I. Ved C. Rise Hansen. Foreløbige arkivregistraturer, Ny serie nr. 4. (Rigsarkivet, København 1972). 233 s.

Tidligere har man ikke haft nogen samlet oversigt over centraladministrationens arkiver fra tiden efter 1848 i Rigsarkivet. Man har været henvist til summariske oversigter over afleveringer til Rigsarkivet: C. Rise Hansens Centraladministrationens afleveringer til Rigsarkivet 1921-45, 1956, og Meddelelser om Rigsarkivet 1901-05, 1906, og 1921-65, 1968. En omfattende »hyldeliste«, en såkaldt generalregistratur, der nu i udvidet skikkelse foreligger duplikeret, har dog været en betydelig hjælp.

Nu foreligger, med generalregistraturen som grundlag, første bind af en større Oversigt over Rigsarkivets nyere arkivalier. Dette første bind, der er udarbejdet af arkivar C. Rise Hansen, omfatter de ministerier, der er udgået fra Danske Kancelli, nemlig Justitsministeriet, Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet (Kultusministeriet), Kirkeministeriet, Undervisningsministeriet og Ministeriet for kulturelle Anliggender, alle med de derunder hørende institutioner.

Oversigtens opstilling følger den nummerering, der angives i de såkaldte arkivplaner. Disse planer danner grundlag for journaliseringen af afleveringssager og anvendes, så vidt som det er praktisk muligt, også ved opstillingen i arkivmagasinerne. Inden for det enkelte ministerium er arkivplanens opstilling i hovedtræk den, at først kommer arkivalier fra minister, departement(er) og de enkelte ekspeditionskontorer, hvortil slutter sig eventuelle ministeriumsmiddelbare direktorater, visse konsulenter og kommitterede, bogholderi, kasse m. v.; derefter

følger arkivalierne fra de af ministeriet nedsatte ad hoc-udvalg; og sidst kommer institutionerne under det pågældende ministerium. Regnskabsbilag vil nu og da kunne findes anført i denne opstilling, men de vil normalt forekomme i et senere bind omfattende arkivalier under arkivplanens bogstav S (Reviderede regnskaber).

Det vil fremgå, at til trods for at centraladministrationens arkiver fra tiden efter 1848 har et ganske betydeligt omfang, er det alligevel nemt at orientere sig takket være den nu påbegyndte oversigt og arkivplanens opstilling. Hidtil har langt størsteparten af de udgivne arkivregistraturer beskæftiget sig med arkivalier fra tiden før 1848. Det er værdifuldt, at vi nu også får registraturer over nyere materiale.

Ole Degn

Karen Marie Olsen: *Oversigt over personarkiver i Rigsarkivet.* Foreløbige arkivregistraturer, ny serie nr. 3. (Rigsarkivet, København, 1972). V + 274 s.

Siden 1923 har Rigsarkivet udgivet en række personarkivregistraturer, dels over samlinger, som Privatarkiver fra det 19. århundrede beroende i Rigsarkivet, 1923, og Privatarkiver før 1660 i Rigsarkivet, 1948, dels over enkeltarkiver, især i de senere år, hvor man også har gjort indsamlingen af privatarkiver mere systematisk og har koncentreret arbejdet om arkiver efter nutidige personer. Efterhånden var området blevet temmelig uoverskueligt, og det er derfor værdifuldt, at Rigsarkivet har udgivet en oversigt over private personarkiver indgået i Rigsarkivet i tiden før september 1971.

Oversigten, der er redigeret af arkivar Karen Marie Olsen, giver vel i alfabetisk orden efter arkivskabernes navne kun summariske oplysninger: arkivskaberens stilling eller titel, evt. dødsår samt arkivets yderår og omfang i pakker, bind eller læg. Men ved hjælp af denne samlede oversigt kan man hurtigt se, om der i Rigsarkivet findes et arkiv efter en bestemt person. Man kan da evt. finde en registrering i en af de udgivne registraturer, eller man kan på Rigsarkivets læsesal gå til de håndskrevne registraturer, der ligesom de trykte registraturer og vejledninger kort er omtalt i indledningen til oversigten.

I oversigten, der rummer godt 4.000 personnavne, er af praktiske grunde udeladt privatarkiver på pergament og privatarkiver, der findes som bilag i offentlig sagsbehandling eller i ministerielle o. a. arkiver. Heller ikke private institutioners arkiver er medtaget; en fortegnelse over disse vil foreligge i en selvstændig publikation.

Ole Degn

De nørrejske købstæders og landsognes lægdsbenævnelser 1789–1970. (Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg, 1972). 62 s.

Under arbejde med de siden 1788 førte lægdsruller i forbindelse med personalhistoriske undersøgelser støder man ofte på vanskeligheder, når man udfra bestemte personers bopæl skal finde de pågældende i lægdsrullerne. Man har været henvist dels til spredte bestemmelser om omlægninger af forskellige administrative distrikter, dels til samlede lægdsfortegnelser, der for en stor del har manglet alfabetiske stedregistre. Det nørre-

jyske landsarkivs oversigt over de nørrejske købstæders og landsognes lægdsbetegnelser 1789–1970 gør derfor et vigtigt, meget benyttet personalhistorisk materiale lettilgængeligt.

Oversigten består af tabeller, hvor man alfabetisk kan finde de enkelte sogne og se deres placering dels på de gamle amter 1789–93, dels på de nye amter 1794–1869, i begge tilfælde med vedføjte lægdsnummer, dels på de nye udskrivningskredste 1870–1970, med vedføjte lægdsnummer. Ved hjælp af amtsoversigter 1789–94 og 1794–1870 kan man dernæst finde placeringen på udskrivningsdistrikt, og derefter kan man hurtigt finde frem til den pågældende rullens oplysninger om et sogns beboere.

I 1843 fik købstæderne deres egne lægder, mens værnepligtige i købstæderne tidligere var blevet indskrevet i et tilgrænsende landlægd, og derfor er købstæderne opført i en tabel for sig forrest, med angivelse af amt og lægdsnummer 1843–69 og udskrivningskreds og lægdsnummer 1870–1970.

Ole Degn

Oversigt over Udskrivningsarkivalier 1700–1788 i Landsarkivet for Nørrejylland. (Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg, 1972). 92 s.

Hidtil har de militære udskrivningsarkivalier fra det nørrejske landsarkivs område fra tiden før 1788 været spredt på mange forskellige arkiver, og de var hverken ordnet efter bestemte principper eller detaljeret registreret. Landsarkivet har nu rådet bod på dette forhold ved en omordning og registrering af alle pakker med udskrivningsarkivalier fra årene 1700–88 og ved udsendelse af en oversigt over dette materiale.